

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ТРАГНЮК ОЛЕСЯ ЯНІВНА

кандидат юридичних наук, професор кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

БОЙЧУК ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

кандидат юридичних наук, доцент кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 341.171

DOI 10.37772/2518-1718-2023-4(44)-2

ВІДНОВЛЮВАНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Невпинно зростаючі виклики енергетичній безпеці Європейського Союзу, стали збільшення попиту на енергію та зобов'язання щодо боротьби зі змінами клімату роблять просування відновлюваних джерел енергії особливо актуальним.

Автором статті обґрунтовується теза про те, що наразі актуалізація використання екологічно чистих джерел енергії вже виходить за межі кліматичного контексту та має під собою економічне та геополітичне підґрунтя.

Виклад основного матеріалу статті присвячений в першу чергу огляду сучасного правового регулювання впровадження відновлюваних джерел енергії у ЄС, а також обґрунтуванню важливості та переваг переходу до ВДЕ у контексті сучасної геополітичної ситуації, викликаній повномасштабним вторгненням Росії до України та основних викликів, що постають у зв'язку з цим перед регіоном.

Автором висувається теза про те, що одним із позитивних аспектів розвитку ВДЕ буде зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів загалом, та від російських - зокрема. Крім того, коротко висвітлюються проблеми глобальної реалізації та механізмів впровадження ВДЕ на території ЄС, підкреслюються їхні позитивні впливи. Автором також виділяється перелік заходів необхідних для того, щоб енергетична система надалі забезпечувала держави-члени ЄС енергією за рахунок не викопного палива, а екологічно чистих джерел, що не забруднюють навколишнє середовище та не впливають на клімат.

Автор акцентує увагу на необхідності активного впровадження та підтримки політики, орієнтованої на розвиток ВДЕ, задля забезпечення сталого, незалежного та екологічно чистого енергетичного майбутнього. Звертається увага на механізми фінансування та підтримки проєктів, спрямованих на розвиток екологічно-чистої енергетики, що дозволять ЄС впоратися із сучасними викликами в енергетичній сфері.

Стаття надає рекомендації для політичних та правових рішень щодо подальшого розвитку ВДЕ у ЄС для будови незалежного та конкурентоспроможного енергетичного сектору.

Ключові слова: енергетична безпека, енергетичне право ЄС, відновлювані джерела енергії, екологічно-орієнтована енергетика, план REPowerEU, війна в Україні.

Постановка проблеми. Попередні десятиліття всебічна популяризація відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) була пов'язана здебільшого з охороною навколишнього середовища. Безумовно, все вироб-

ництво енергії тягне за собою екологічні наслідки. Спалювання вуглецевого палива та біомаси виробляє парникові гази з відповідними глобальними наслідками для клімату, в той же час забруднюючи повітря,

чим шкодить здоров'ю людей і сприяє транскордонним проблемам забруднення повітря [1, с. 161].

Зростання видобування викопних ресурсів та термінова боротьба із глобальним потеплінням спровокували хвилю повсюдного розвитку ВДЕ. Навіть у таких країнах, як Індія та Китай, ВДЕ все більше і більше розглядаються як невід'ємна частина енергетичної політики. Проте досить швидко стало зрозуміло, що широкий вплив змін клімату також може ускладнити мир і стабільність конкуренцією за ресурси, особливо між країнами з невеликими ресурсними базами. Отже, нові реалії впровадження ВДЕ тепер базуються не лише на екологічних імперативах, а й також на засадах конкуренції, забезпеченні розвитку інноваційних технологій, безпеці поставок, тобто також переслідують геополітичні та економічні цілі. У зв'язку з цим, розвиток ВДЕ має бути поміщений у глобальний контекст.

Загальновідомим є той факт, що відновлювані джерела енергії часто називають «чистими» або «зеленими», тому що вони мало або зовсім не забруднюють навколишнє середовище. Вони використовуються для виробництва електроенергії та тепла (технології, засновані на перетворенні енергії сонця, вітру, припливів, геотермальних джерел тощо) і стали широко доступними завдяки результатам науково-технічного прогресу [2, с. 267].

Російське вторгнення в Україну вкотре підкреслило необхідність пошуку альтернативних і надійних джерел енергії, які б також враховували вплив на кліматичну безпеку. Під час енергетичного переходу, в тому числі завдяки використанню інноваційних технологій, буде життєво важливим гарантувати відсутність подальших залежностей, створених ненадійними постачальниками, наприклад такими як Росія [3, с.2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні та за кордоном існує досить показний перелік вчених, які працювали над вивченням особливостей регулювання екологічно орієнтованої енергетики як у всьому світі в цілому, так і ЄС – зокрема. Це фахівці з міжнародного, екологічного, кліматичного права та права ЄС. Окремо можна виділити С. Білоцького, Я. Бенедик, Ю. Шемшученка, Ю. Когута, К. Nuhta, S. Bruce, E. Grigovic. Звісно, наведений перелік не є вичерпним та містить лише кілька прикладів науковців, що активно досліджують питання правового регулювання підтримки ВДЕ у Європейському Союзі та світі. Втім, саме актуалізація питання розширення використання ВДЕ визначає необхідність подальших наукових досліджень, зокрема і у царині забезпечення енергетичної безпеки у ЄС.

Метою статті є дослідження нормативно-правової бази ЄС у галузі екологічно орієнтованої енергетики як невід'ємної складової підвищення загально-

го рівня енергетичної безпеки ЄС у контексті сучасних геополітичних викликів, а також її вдосконалення після початку повномасштабного вторгнення Росії до України 24 лютого 2022 року та дослідження результатів, які отримані завдяки таким нормативним перетворенням. Виклад основного матеріалу статті стосуватиметься обґрунтування необхідності збільшення частки відновлюваних джерел енергії у енергокористуванні ЄС саме після початку повномасштабної війни України та Росії.

Виклад основного матеріалу. Франс Тіммерманс, перший віце-президент Європейської комісії та виконавчий віце-президент Європейської зеленої угоди (*European Green Deal*), відзначав що ЄС занадто залежить від Росії у своїх енергетичних потребах та наголошував на тому, що відповідь ЄС може полягати у відновлюваних джерелах енергії та, у найближчій перспективі, у диверсифікації поставок, адже «...для ЄС заміна імпорту газу з Росії допоможе покінчити з нашою надмірною залежністю та забезпечить необхідний простір для маневру»¹.

Наразі ЄС має розуміти цей новий контекст, щоб усвідомити якісно нову стратегічну роль відновлюваних джерел енергії у відстоюванні власної енергетичної незалежності.

Ще на початку 2000-х років, ЄС визначав своїми основними принципами для побудови сталої та спільної енергетичної політики по-перше, поштовх до використання відновлюваних джерел енергії, що сприяло б низьким викидам вуглецю; по-друге, поступове підвищення енергозбереження та ефективності та, по-третє, поштовх до досліджень, розробок та інновацій у всьому, що пов'язане із енергетичними технологіями [4, с. 28].

Проте навіть на цей час, енергетичні ринки ЄС самі по собі ще не можуть забезпечити бажаний рівень відновлюваних джерел енергії, тобто необхідними кроками буде розробка національних програм підтримки та фінансування подальшого розвитку екологічно орієнтованої енергетики. Це може бути втіленим у життя шляхом створення стабільної нормативно-правової бази, що регулюватиме істотне розширення використання відновлюваної енергії в ЄС з метою надання інвесторам впевненості для подальшого інвестування у ВДЕ, енергетичні дослідження, інженерні розробки та виробничі потужності, і зрештою підвищення енергетичної безпеки.

У свій час Четвертий енергетичний пакет «Чиста енергія для всіх європейців» (*Clean Energy For All Europeans*) був прийнятий, щоб полегшити перехід від викопних видів палива до більш екологічно орієнтованої енергії тим самим виконати зобов'язання

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2387.

Паризької угоди щодо скорочення негативного впливу на клімат¹. Директива щодо відновлюваної енергії 2018/2001, суттєво переглянута у 2018 році встановила мінімум 32% частки відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії у ЄС до 2030 р. [5]. В рамках пакету запроваджувалися також нові правила використання електроенергії, норми щодо енергоефективності, дизайну ринку електроенергії, зберігання енергії, стимули для споживачів, спрямовані на сприяння кращому функціонуванню внутрішнього енергетичного ринку.

Згодом на перший план вийшла проблема узгодженості між собою енергетичних та кліматичних цілей ЄС, що частково знайшла своє вирішення у прийнятому у 2021 році пакеті «Fit For 55»². Він полягав у перегляді всіх актів ЄС щодо клімату та енергетики, включаючи Директиву щодо відновлюваної енергії, Директиву про енергоефективність [6], Директиву про енергетичну ефективність будівель [7] тощо.

Окрім того, пакет містив декілька дещо амбітних цілей, порівняно з попередніми актами. Це, зокрема:

- скорочення викидів парникових газів принаймні на 55% порівняно з рівнем 1990 року до 2030 року;

- скорочення чистих викидів парникових газів до нуля до 2050 року;

- підвищення енергоефективності на 32,5%;

- об'єднання щонайменше 15% електроенергетичних систем ЄС.

Пропозиція Європейської Комісії від липня 2021 року щодо перегляду Директиви щодо відновлюваної енергії збільшувала мету ЄС щодо відновлюваної енергії до 40% до 2030 року.

Окрім того, існують різні стратегії для збільшення використання кожного відновлюваного джерела. Наприклад, Сонячна стратегія 2022 року, опублікована в рамках REPowerEU³ має на меті подвоїти сонячну фотоелектричну потужність до 2025 року [8].

Воднева стратегія 2020 року встановила мету виробництва відновлюваного водню в 10 мільйонів тонн для внутрішнього виробництва та 10 мільйонів тонн для імпорту до 2030 року та закликала до підвищення цілей для конкретних секторів та додаткового фінансування у сфері переробки водню для потреб опалення та охолодження [9].

Стратегія офшорної відновлюваної вітрової енергетики 2020 року має на меті зробити ЄС кліма-

тично нейтральним регіоном до 2050 року та пропонує план збільшення офшорних вітрових потужностей ЄС до 2050 року [10].

Російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року спричинило масштабні збої у енергопостачанні, що змусило ЄС знову істотно змінити енергетичну нормативну базу. У травні 2022 року відповідно до плану REPowerEU Європейська Комісія вкотре збільшила свій цільовий показник відновлюваної енергії до 45% до 2030 року, а також спростила деякі дозвільні процеси [11].

Тут необхідно згадати, що положення плану REPowerEU, насамперед підкреслювали політичну концептуалізацію принципу енергетичної солідарності, посилячись на той факт, що план спрямований на «...прискорення диверсифікації та збільшення кількості відновлюваних джерел, економію енергії на початковому етапі та електрифікацію з потенціалом для якомога швидшого забезпечення еквіваленту викопного палива, яке щороку імпортувалося з Росії» [12, с. 783].

Приймаючи Регламент (ЄС) 2022/2577 від 22 грудня 2022 року щодо створення основи для прискорення впровадження відновлюваної енергії, ЄС підтвердив свій намір підвищити відсоток ВДЕ шляхом спрощення деяких процедур для встановлення та експлуатації енергетичного обладнання.

Так само спираючись на принцип енергетичної солідарності, Регламент 2022/2577 дозволив запровадити перелік додаткових заходів, спрямованих на конкретні технології та типи проєктів у сфері екологічно орієнтованої енергетики, які мають найвищий потенціал для швидкого введення в дію та негайного впливу на зменшення попиту на природний газ без обмеження загального попиту на енергію.

Заходи, викладені в цьому Регламенті, спрямовані на установки відновлюваної енергетики в усіх державах-членах і охоплюють широкий спектр проєктів, як на існуючих структурах, так і на нових установках сонячного енергетичного обладнання. Враховуючи ступінь інтеграції енергетичних ринків ЄС, будь-яке збільшення використання відновлюваних джерел енергії в державі-члені має бути вигідним також для інших держав-членів з точки зору безпеки постачання та зниження цін. Це має допомогти відновлюваній електроенергії бути спрямованою туди, навіть перетинаючи кордони, де вона найбільше потрібна, і гарантувати, що відновлювана електроенергія, вироблена за низькою ціною, експортується до держав-членів, де виробництво електроенергії є дорожчим (п. 21 мотивувальної частини Регламенту).

Окрім того, Регламент 2022/2577 містить низку нововведень задля прискорення отримання необхідних дозволів для встановлення та експлуатації енергетичного обладнання, що працює за рахунок від-

¹ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en.

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4754.

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131.

новлюваних джерел. Так, ч. 1 ст. 4 встановлює, що процес надання дозволу на встановлення сонячного енергетичного обладнання, включаючи інтегровані в будівлі сонячні установки та сонячне енергетичне обладнання на даху, не повинен перевищувати трьох місяців.

В свою чергу, процес надання дозволів на модернізацію проектів, включаючи дозволи, пов'язані з модернізацією активів, необхідних для їх підключення до мережі, якщо модернізація призводить до збільшення потужності, не повинен перевищувати шести місяців, включаючи оцінку впливу на навколишнє середовище, якщо це вимагається відповідним законодавством (ч.1.ст.5).

Для процесу надання дозволу на встановлення сонячного енергетичного обладнання, у тому числі для індивідуальних споживачів відновлюваної енергії, потужністю не більше 50 кВт, відсутність відповіді відповідних органів або організацій протягом одного місяця після подання заяви призводить до того, що дозвіл вважається виданим, за винятком сонячного енергетичного обладнання, що перевищує потужність розподільчої мережі (ч.3 ст. 4).

Крім того, задля прискорення процесу надання дозволів на проекти в галузі відновлюваної енергетики та відповідної мережевої інфраструктури, необхідної для інтеграції відновлюваних джерел енергії в систему, держави - члени можуть звільнити такі проекти від оцінки впливу на навколишнє середовище за умови, що проект розташований у певній зоні, що є стратегічно значущою для відповідної мережевої інфраструктури, яка є необхідною для інтеграції відновлюваної енергії в електроенергетичну систему (ч. 1 ст.6) [13].

У березні 2023 року реформа ринку електроенергії, підґрунтям якої також стала війна в Україні, була спрямована на прискорення охоплення відновлюваних джерел енергії та поетапну відмову від газу, що зробило рахунки споживачів менш залежними від нестабільної ціни на викопне паливо. ЄС також підтримує прийняття нових зобов'язань щодо власних цілей ЄС у сфері ВДЕ, підкреслюючи той факт, що нова енергетична політика повинна підтримувати мету скорочення викидів парникових газів ЄС досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року.

Тож активний розвиток ВДЕ може послабити, зокрема, енергетичну залежність ЄС від російського викопного палива (наприклад, природного газу) у такі способи:

а) диверсифікація джерел надходження енергоресурсів – через розширення використання ВДЕ ЄС матиме можливість отримувати енергію з різних джерел, у тому числі із внутрішніх.

б) коригування попиту на викопні енергоресурси – відновлювані джерела, такі як сонячна, вітрова

та гідроенергетика можуть забезпечити у довгостроковій перспективі значні обсяги електроенергії у межах ЄС. Це допоможе зменшити потребу, зокрема, в імпорті природного газу.

с) створення стійкого та незалежного енергетичного сектору – розвиток ВДЕ сприяє створенню внутрішнього ринку енергії, який функціонуватиме за рахунок відносно незалежної енергетичної інфраструктури.

д) нівелювання негативних наслідків геополітичних конфліктів. Оскільки Росія часто використовує постачання природного газу як інструмент політичного тиску, за допомогою впровадження ВДЕ, ЄС може зменшити вплив таких геополітичних ризиків на свою енергетичну безпеку.

е) декарбонізація та збереження корисних копалин – перехід до ВДЕ сприятиме зменшенню видобутку викопного палива, що матиме позитивний вплив на природне середовище, клімат та допоможе у довгостроковій перспективі забезпечити сталість енергетичного сектору ЄС.

Враховуючи вище перелічене, неможна не погодитися у тому, що розвиток ВДЕ є важливим кроком у забезпеченні енергетичної безпеки та підтриманні незалежності ЄС від імпортування енергоресурсів. Окрім беззаперечного суспільного інтересу до ВДЕ необхідно пам'ятати, що ЄС також у різні способи взаємодіє зі світом за межами території держав-членів, щоб сприяти своїй енергетичній безпеці, зокрема, через спеціальні режими, пов'язані з енергетикою [14, с. 588]. Так, підтримуючи диверсифікацію джерел енергії та шляхів її постачання, ЄС працює над стратегічними газовими та електричними з'єднаннями через центральну і південно-східну частину Європи, диверсифікацією терміналів із скрапленням природним газом і розвитком трубопроводів, тим самим лібералізуючи внутрішній енергетичний ринок.

Тому, поряд із розвитком екологічно орієнтованої енергетики не слід забувати про посилення зовнішніх енергетичних відносин, що допоможе уникати надмірної залежності від російського викопного палива у короткостроковій перспективі.

Висновки. На сьогодні Європейський Союз виглядає достатньо однорідною політичною силою, що виступає за створення стабільних інститутів, гарантуючих своїм громадянам досить високий рівень безпекових преференцій, у тому числі й належний рівень енергетичної безпеки.

Проте ЄС не зможе досягти належного рівня енергетичної безпеки, якщо не намагатиметься мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище, а це неможливо без використання ВДЕ та внесення серйозних змін до інфраструктури екологічно орієнтованої енергетики в наступні десятиліття. Як

бачимо із проведеного дослідження, ЄС має достатньо напрацьовану правову базу та велику кількість спеціальних проєктів у сфері «чистої» енергетики та має всі шанси досягти своєї основної мети – стати першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року.

Разом з тим, ЄС має зосередити свої зусилля на збільшенні використання енергії вітру, сонця, гідроенергетики, геотермальної енергії та біомаси (включаючи торф) для виробництва електроенергії та палива, що має базуватися на національних енергетичних стратегіях держав-членів, повному обліку географічних, геологічних чи кліматичних особливостей, враховуючи відмінності кожної держави-члена.

Інфраструктурна сумісність та розвиток інноваційних технологій в енергетичній галузі також мають стати пріоритетом держав-членів ЄС. Нові технології можуть допомогти мінімізувати негативні впливи кліматичних змін на безпеку громадян, а також мають бути враховані при проектуванні та експлуатації станцій та мереж, що працюватимуть за рахунок відновлюваних джерел енергії. Окрім того, необхідно забезпечити надходження значних державних та приватних інвестицій в дослідження та розробку «зелених» технологій та альтернативу енергію та розвиток нових потужностей, зокрема через Європейський інвестиційний банк та європейські структурні фонди та стимулювання достатніх інвестицій від приватних донорів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоцький С. Д. Міжнародно-правове регулювання у сфері екологічно орієнтованої енергетики : дис. докт. юр. наук : 12.00.11. Київ, 2015. 759 с.
2. Kohut Yu. Energy Wars as a Threat to the European Union Countries National Security : a practical guide. Kyiv : LLC "SIDCON International" Consulting Company"; VD «Dakor» 2022. – 356 p.
3. Climate Change & Security Impact Assessment. The Secretary General's Report – Bruxelles: NATO HQ, 2022. 10 p.
4. Goebbels R. A Sustainable Common Energy Policy for Europe. Recommendations to the European Council, 2006. 48 P. URL: https://www.socialistsanddemocrats.eu/sites/default/files/2023_EN_energy_en_061101.pdf
5. Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources(recast) (Text with EEA relevance.). OJ L 328, 21.12.2018, p. 82–209.URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L2001&qid=1697979416378>
6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on energy efficiency (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0558&qid=1697980262124>
7. Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings (recast).OJ L 153, 18.6.2010, P. 13–35. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0031&qid=1697980760513>
8. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions EU Solar Energy Strategy COM/2022/221 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0221&qid=1697981090028>
9. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions a hydrogen strategy for a climate-neutral Europe COM/2020/301 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0301&qid=1697981257122>
10. Communication from The Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions an EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future COM/2020/741 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0741&qid=1697981184150>
11. REPowerEU Actions // Publications Office of the European Union. 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3133
12. Kaisa Huhta. Solidarity In European Union Law and Its Application In The Energy Sector / Kaisa Huhta, Leonie Reins. Cambridge University Press. British Institute of International and Comparative Law, 2023. P. 771–791.
13. Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy. OJ L 335, 29.12.2022, P. 36–44. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R2577> .
14. Rafael Leal-Arcas. The Energy Community, the Energy Charter Treaty and the Promotion of EU Energy Security / Rafael Leal-Arcas, Andre Filis. // Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research, 2015. №203. P. 551–589.

REFERENCES

1. Bilotskyi S. D. International legal regulation in the sphere of ecologically oriented energy: diss. dr. legal Sciences: 12.00.11. Kyiv, 2015. 759 p.
2. Kohut Yu. Energy Wars as a Threat to the European Union Countries National Security : a practical guide. Kyiv : LLC "SIDCON International" Consulting Company"; VD «Dakor» 2022. – 356 p.
3. Climate Change & Security Impact Assessment. The Secretary General's Report – Bruxelles: NATO HQ, 2022. 10 p.
4. Goebbels R. A Sustainable Common Energy Policy for Europe. Recommendations to the European Council, 2006. 48 P. URL: https://www.socialistsanddemocrats.eu/sites/default/files/2023_EN_energy_en_061101.pdf
5. Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources(recast) (Text with EEA relevance.). OJ L 328, 21.12.2018, p. 82–209.URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L2001&qid=1697979416378>
6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on energy efficiency (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0558&qid=1697980262124>
7. Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings (recast). *OJ L* 153, 18.6.2010, P. 13–35. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0031&qid=1697980760513>
8. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions EU Solar Energy Strategy COM/2022/221 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0221&qid=1697981090028>
9. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions a hydrogen strategy for a climate-neutral Europe COM/2020/301 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0301&qid=1697981257122>
10. Communication from The Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions an EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future COM/2020/741 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0741&qid=1697981184150>
11. REPowerEU Actions // Publications Office of the European Union. 2022. –URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3133
12. Kaisa Huhta. Solidarity In European Union Law and Its Application In The Energy Sector / Kaisa Huhta, Leonie Reins. *Cambridge University Press*. British Institute of International and Comparative Law, 2023. P. 771–791.
13. Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy. *OJ L* 335, 29.12.2022, P. 36–44. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R2577> .
14. Rafael Leal-Arcas. The Energy Community, the Energy Charter Treaty and the Promotion of EU Energy Security / Rafael Leal-Arcas, Andre Filis. // Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research, 2015. №203. P. 551–589.

TRAGNIUK OLESIA

PhD in Law, Associate Professor at the EU Law Department
of the Yaroslav Mudryi National Law University,

BOICHUK DMYTRO

PhD in Law, Associate Professor at the EU Law Department
of the Yaroslav Mudryi National Law University

RENEWABLE ENERGY SOURCES AS AN ELEMENT OF INCREASING THE LEVEL OF EU ENERGY SECURITY: LEGAL ASPECT

Problem setting. The ever-increasing challenges to the European Union's energy security, the steady increase in energy demand and the commitment to combat climate change make the promotion of renewable energy sources particularly relevant.

The author of the article substantiates the thesis that currently the actualization of the use of ecologically clean energy sources already goes beyond the climatic context and has an economic and geopolitical basis.

Analysis of recent researches and publications. In Ukraine and abroad, there is a rather illustrious list of scientists who worked on the study of the peculiarities of the regulation of ecologically oriented energy both in the whole world as a whole and in the EU in particular. They are specialists in international, environmental, climate law and EU law. S. Bilotsky, Ya. Benedyk, Yu. Shemshuchenko, Yu. Kogut, K. Huhta, S. Bruce, E. Grigorovic can be singled out separately. Of course, the given list is not exhaustive and contains only a few examples of scientists actively researching the issue of legal regulation of RES support in the European Union and the world. However, it is the actualization of the issue of expanding the use of RES that determines the need for further scientific research, in particular in the area of ensuring energy security in the EU.

Purpose of the research is to study the EU regulatory framework in the field of ecologically oriented energy as an integral component of increasing the overall level of EU energy security in the context of modern geopolitical challenges, as well as its improvement after the start of the full-scale invasion of Ukraine by Russia on February 24, 2022, and the study of the results, which are obtained thanks to such normative transformations. The presentation of the main material of the article will relate to the justification of the need to increase the share of renewable energy sources in the energy use of the EU precisely after the start of a full-scale war between Ukraine and Russia.

Article's main body. The presentation of the main material of the article is primarily devoted to an overview of the modern legal regulation of the introduction of renewable energy sources in the EU, as well as to the justification of the importance and advantages of the transition to RES in the context of the modern geopolitical situation caused by the full-scale invasion of Russia into Ukraine and the main challenges arising in connection with this before the region.

The author puts forward the thesis that one of the positive aspects of RES development will be the reduction of dependence on imported energy resources in general, and on Russian ones in particular. The problems of global implementation and mechanisms of RES implementation in the EU are briefly highlighted, emphasizing their positive effects. The author also highlights the list of measures necessary for the energy system to provide the EU member states with energy not from fossil fuels, but from ecologically clean sources that do not pollute the environment and do not affect climate change.

The author emphasizes the need for active implementation and support of a policy focused on the development of RES, in order to ensure a sustainable, independent and ecologically clean energy future. Attention is drawn to mechanisms for financing and supporting projects aimed at the development of ecologically clean energy, which will allow the EU to cope with modern challenges in the energy sector.

Conclusions and prospects for the development. The EU should focus its efforts on increasing the use of wind energy, solar energy, hydropower, geothermal energy and biomass (including peat) for the production of electricity and fuel, which should be based on the national energy strategies of the member states, taking full account of geographical, geological or climatic features, taking into account differences of each member state.

Infrastructural compatibility and the development of innovative technologies in the energy sector should also become a priority of the EU member states. New technologies can help minimize the negative effects of climate change on the safety of citizens, and should also be taken into account in the design and operation of stations and networks that will run on renewable energy sources. In addition, it is necessary to ensure the arrival of significant public and private investments in the research and development of "green" technologies and alternative energy and the development of new capacities, in particular through the European Investment Bank and the European Structural Funds and the stimulation of sufficient investments from private donors.

Key words: energy security, EU energy law, renewable energy sources, ecologically oriented energy, REPowerEU plan, war in Ukraine.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Трагнюк О. Я., Бойчук Д. С. Відновлювальні джерела енергії як елемент підвищення рівня енергетичної безпеки ЄС: правовий аспект. *Право та інновації*. 2023. № 4 (44). С. 14–20.